

Utseende av sakkunniga

(1 bilaga)

Allmänt

Vid prövningar och utvärderingar inom Högskolan anlitas i vissa fall externa personer som är särskilt förtrogna med ett specifikt ämnesområde, så som sakkunniga. Högskoleförordningen föreskriver att sakkunniga utses vid beredning av anställningsärenden som rör professorer, lektorer och forskarassistenter. Enligt lokala riktlinjer vid Högskolan i Skövde utses även sakkunniga vid prövning av inrättande av huvudämne på kandidat- och magisternivå samt vid docentprövning. Sakkunniga kan även anlitas vid andra tillfällen, som ett stöd för intern granskning och utvärdering.

Relevant förordningstext (Högskoleförordningen) och lagtext (Förvaltningslagen) återges i bilaga.

Kompetenskrav

Sakkunniga bör normalt ha minst docentkompetens i relevant ämne. Vid anställning av professor bör sakkunniga som utses själva ha professorskompetens. Undantag från kompetenskraven kan göras om särskilda skäl föreligger, till exempel i de fall få personer är väl förtrogna med ämnesområdet i fråga.

Utländsk sakkunnig

Vid Högskolan fästs stor vikt vid det internationella vetenskapssamhällets normsystem. Det internationella perspektivet utgör en form av kvalitetssäkring för verksamheten och därför kan det i vissa fall vara önskvärt att utländska sakkunniga anlitas. Vid anställningsärenden bör dock minst en av de sakkunniga ha anställning i Sverige.

Jämställdhet

Vid anställningsärenden föreskriver Högskoleförordningen att både män och kvinnor ska vara representerade när sakkunnigytrande hämtas in från två eller flera personer, om inte synnerliga skäl talar emot detta. Ett synnerligt skäl kan vara att sakkunniga av det ena könet inte finns eller har svårt att ta på sig uppdraget inom rimlig tid. Som första åtgärd ska dock alltid sakkunniga av båda könen tillfrågas.

Jämställdhetsaspekten ska beaktas även vid utseende av sakkunniga i andra ärenden.

Beslut

Sakkunniga kan utses av olika beslutsinstanser vid Högskolan. Enligt Högskoleförordningen måste dock sakkunniga vid anställningsärenden utses av Högskolans särskilda organ, dvs forsknings- och utbildningsnämnden (FUN) eller lärarutbildningsnämnden (LUN). Beslutet kan delegeras.

Förslag

I de fall sakkunniga utses på central nivå, t ex av FUN eller LUN, lämnas normalt förslag på sakkunniga av berörd institution. Efter samråd med aktuell beslutsinstans tar institutionen kontakt med personer som bedöms vara lämpliga för sakkunniguppdraget. Tidsåtgången för uppdraget ska normalt inte vara mer än tre månader. Institutionen ska förvissa sig om att de sakkunniga inte är jäviga, se nedan. Vid institutionens kontakt med de föreslagna personerna ska dessa informeras om att formellt beslut om sakkunniga fattas på central nivå.

När institutionen fått kontakt med de sakkunniga som krävs i aktuellt fall och dessa accepterat uppdraget, lämnas förslaget till aktuell beslutsinstans. Förslaget lämnas av institutionsnämnd eller prefekt. Samråd ska ha skett med berörd ämnesföreträdare. I förslaget ska ingå fullständiga adressuppgifter till de föreslagna personerna, uppgifter om deras ämneskompetens och erfarenhet samt motivering till varför de föreslås som sakkunniga i aktuellt ärende.

När formellt beslut om sakkunniga har fattats ansvarar aktuell beslutsinstans för utskick av information och material till de sakkunniga. Institutionen ska vara behjälplig vid kontakterna med de sakkunniga, till exempel om tidsplanen fördröjs. De sakkunniga ska dock alltid lämna sina yttranden till den instans som formellt ansvarar för ärendet.

Arvode och uppdragstid

Vid anlitan av sakkunniga bör överenskommelsen dokumenteras skriftligt. Arvodet för sakkunniguppdraget samt tidpunkt för inlämning av yttrande bör anges i dokumentationen. Rekommendation för arvodesbelopp vid anlitan av sakkunniga vid anställningsärenden lämnas av personalavdelningen.

Jäv

Bestämmelserna om jäv regleras i förvaltningslagen. Jäv innebär att en person kan antas brista i objektivitet vid sitt ställningstagande. Inte endast hänsyn till rättssäkerheten, utan även betydelsen av att förtroendet för myndighetens handläggning av ärenden upprätthålls talar för en sträng tillämpning av reglerna vid jäv. Ett nära, långvarigt och intill senaste tid pågående vetenskapligt samarbete konstituerar jäv. Om jäv föreligger vid gemensamt vetenskapligt författarskap (till exempel mellan sakkunnig och sökande till anställning) får bedömas från fall till fall (beroende på samarbetets omfattning, forskningens aktualitet, förfluten tid sedan samarbetet, etc).

Det går dock inte att bortse från att förhållandena inom vetenskapssamhället delvis är speciella på så sätt att forskare genom sina kontaktnät är relaterade till varandra på olika sätt. Vid fråga om utseende av sakkunniga ställs höga krav på de sakkunnigas ämnesmässiga kompetens och i vissa fall kan antalet sakkunniga vara begränsat. Allmänt gäller att sakkunnig inte ska vara anställd vid det egna lärosätet. Vid anställningsärenden bör sakkunnig inte vara verksam vid samma lärosäte som någon av de sökande.

Ikraftträdande

Riktlinjer för utseende av sakkunniga träder ikraft 2005-03-07 och ersätter då tidigare riktlinjer (dnr 350-03-111).

Högskoleförordningen

4 kap 21 §

Fakultetsnämnden eller motsvarande organ skall hämta in yttranden från minst två personer som är särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde vid anställning av professorer och lektorer. Vid anställning av forskarassistenter behöver yttrande dock inte hämtas in från fler än en person.

När det gäller anställning av professorer och lektorer får högst en av de personer som avses i första stycket vara anställd inom ansvarsområdet för den fakultetsnämnd eller det motsvarande organ som anställningen hör till. Om det vid anställning av en forskarassistent hämtas in yttrande från bara en person, får denna person inte vara anställd inom ansvarsområdet för den fakultetsnämnd eller det motsvarande organ som anställningen hör till. Fakultetsnämnden eller motsvarande organ får inte hämta in yttrande från en sådan person som avses i första stycket som är verksam inom fakultetsnämndens eller motsvarande organs ansvarsområde och som i huvudsak har arbetsuppgifter inom anställningens ämnesområde, om det inte finns särskilda skäl.

När yttrande hämtas in från två eller flera personer, skall både kvinnor och män vara representerade, om inte synnerliga skäl talar emot detta.

Förvaltningslagen

11 §

Den som skall handlägga ett ärende är jävig

1. om saken angår honom själv eller hans make, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom själv eller någon närstående,
2. om han eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,
3. om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller underställning av en annan myndighets beslut eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och han tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,
4. om han har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller
5. om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet.

Från jäv bortses när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse.

12 §

Den som är jävig får inte handlägga ärendet. Han får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan vidta utan olägligt uppskov.

Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom, skall självmant ge det till känna.

Har det uppkommit en fråga om jäv mot någon och har någon annan inte trätt i hans ställe, skall myndigheten snarast besluta i jävsfrågan. Den som jävet gäller får delta i prövningen av jävsfrågan endast om myndigheten inte är beslutsför utan honom och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov.

Ett beslut i en jävsfråga får överklagas endast i samband med överklagande av det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet.